

Utbildningsinspektion i Viktoriaskolan, förskoleklass och grundskola åk 1–6

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Viktoriaskolan

Skolverket sände den 17 december 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Viktoriaskolan har bestått av experten Kerstin Levin och undervisningsrådet Sonny Bjarkå. Besök i Viktoriaskolan genomfördes den 6 och den 19 april 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Viktoriaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Viktoriaskolan genomfördes formella intervjuer med elever i årskurs 2 och 6, elevrådet, föräldrar, personal samt rektor. Lektioner i förskoleklass samt årskurs 2 och 6 besöktes.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit den dokumentation som studerats på plats.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Viktoriaskolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	82
Förskoleklass	24
Grundskola	203

Viktoriaskolan är centralt belägen i Borgholm. Förutom Borgholms centralort har också skolan Tryggestad, Råpplinge, Greby, Strandtorp och Borgehage som upptagningsområde. Utbildningen vid skolan omfattar årskurserna 1-6 samt förskoleklass. I anslutning till skolan finns fritidshem.

Skolans elever, lärare, förskollärare och fritidspedagoger är organiserade i fyra arbetslag. Undervisningen bedrivs i åldershomogena klasser.

Skolans äldsta delar är från 1872. På skolans område finns också byggnader av senare datum. Under 2005 genomgår Viktoriaskolan en genomgripande renovering.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

I Borgholms kommun sammanställs resultat på diagnostiska och nationella prov i årskurserna 2, 5 och 9 från samtliga skolor. Inspektörerna har tagit del av sammanställningar av resultaten för Viktoriaskolan från åren 2000 till 2004. År 2004 saknas dock resultat på de kommunala diagnostiska proven i årskurs 2. Måluppfyllelsen i årskurs 2 i matematik och svenska bedöms utifrån proven vara god, men en viss variation finns över år. I årskurs 5 finns en större variation i resultat över år i de nationella proven i engelska, matematik och svenska. Det ämne där störst variation finns är matematik. År 2001 nådde endast 56 procent av eleverna målen på de nationella proven jämfört med 2004 då 90 procent av eleverna nådde målen. Någon analys av skillnaderna i resultat har inte inspektörerna tagit del av. I intervju med personal framkom att diagnoser och prov används, men med olika syften. Vissa diagnoser kopplade till ett läromedel används för att stämma av elevens kunskaper. Andra diagnoser används för att stämma av inriktning och nivå i undervisningen. Inspektörerna gör dock bedömningen att skolan i allt för liten utsträckning använder resultat på diagnoser och prov för att utvärdera och utveckla undervisningen. Resultatsammanställningar kopplade till mål i andra ämnen än engelska, matematik och svenska görs inte. Målen för undervisning är i liten utsträckning kända av eleverna.

I Viktoriaskolans kvalitetsredovisning för 2004 redovisas under rubriken Normer och värden att skolan uppnått målet om att eleverna är trygga i skolan. Två gånger per termin genomförs en trivslenkät. Enligt sammanställningen av resultat från den senast genomförda enkäten finns det några elever som trivs dåligt eller mycket dåligt i skolan eller i sin klass. Skolan har inte gjort uppföljningar av de individer som inte trivs i skolan. Intervjuade elever uppgav att de trivs i skolan, men tillade att Viktoriaskolan är "en bra skola för den som inte blir mobbad". De ger också exempel på att alla vuxna i skolan inte tar elevernas oro om mobbning på allvar. De finner dock gott stöd hos rektor i frågor som rör kränkningar. Det är viktigt att skolan följer upp enkätresultat även om resultatet i stort är bra så att förutsättningar skapas för alla elever att trivas i skolan.

I den lokala arbetsplanen anges elevmedverkan och elevinflytande som prioriterat utvecklingsområde för läsåret 2004/2005. Enligt denna skall varje lärare verka för att eleverna får ett ökat ansvar för sitt skolarbete "vad gäller stoffval, planering och genomförande av arbetsuppgifter". Inspektörerna kan utifrån intervjuer och observationer dock konstatera att omfattningen på elevernas inflytande skiftar mellan årskurser och mellan klasser och att eleverna i de tidiga skolåren har störst inflytande.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Viktoriaskolan inom området kunskaper, utveckling och lärande når goda resultat. Skolan bör dock på skolnivå utvärdera och följa upp kunskapsutvecklingen för eleverna även i andra ämnen än engelska, matematik och svenska. Elevernas kännedom om målen bör förbättras. Det är också viktigt att skolan aktivt arbetar med att fånga upp de

elever, om än ett fåtal, som inte trivs och förändra deras skolsituation så att den upplevs som positiv.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

I Viktoriaskolan finns formella samverkansorgan i form av klassråd, elevråd, miljöråd samt föräldraråd. Förekomsten av klassråd varierar mellan klasserna från det att det sker regelbundet till mera sporadiskt. Elevrådet upplever sig ha stort inflytande i frågor som rör lekredskap på skolgården och årligen återkommande aktiviteter som melodi- och mimfestivaler. Inspektörerna bedömer utifrån spontana samtal, intervjuer och observationer att eleverna både vill och kan föra fram åsikter och argumentera för dem. Elevrådet och miljörådet har stöd av personal med att sammankalla till möten samt att skriva protokoll. De protokoll som inspektörerna tagit del av präglas av stor respekt för eleverna och de synpunkter de framför i stora såväl som små frågor. Frågor som rör undervisningen behandlas dock inte på elevrådstid.

Två föräldrarepresentanter från varje klass bildar tillsammans med representanter för elevråd och personal Viktoriskolans föräldraråd. Representanter för föräldrarådet uppfattar sig ha en god kontakt med rektor, men synpunkter framkom på att informationsspridning från föräldrarådet till hemmen inte fungerar tillfredsställande.

I Viktoriaskolan finns trivselregler. Konsekvenser vid regelbrott finns också formulerade, bl. a. kontaktas föräldrar om elev trots tillsägelser fortsätter att bryta mot regler. Enligt intervjuade elever är de vuxna i skolan inte konsekventa vad gäller att kontrollera och beivra reglernas efterlevnad och inte heller med att följa upp regelbrott. Inspektörerna är av uppfattningen att samsyn om regler och konsekvenser vid regelbrott är viktiga för att upprätthålla trovärdigheten kring detta. Det är också viktigt att elever och föräldrar görs delaktiga i diskussioner kring skolans regler.

I Viktoriaskolans arbetar man på olika sätt för att skapa en trygg miljö och förebygga kränkande behandling bl.a. genom kompisamtal, klasstödjare och diskussioner kring värderingsfrågor. I Viktoriaskolan finns två handlingsprogram som behandlar kränkande behandling. Det ena omfattar eleverna i skolan, det andra vuxna i skolan. I handlingsprogrammet som omfattar vuxna i skolan jämsätts vuxna och elever dvs. det behandlar även kränkningar mellan elev och vuxen. Någon motsvarande skrivelse finns inte i programmet som omfattar eleverna. Inspektörerna påpekar att skolans program mot kränkande behandling, oavsett målgrupp, även bör behandla fall där vuxen kränker elev. I programmet finns rutiner för vad som sker då kränkningar har inträffat bl.a. kopplas skolans anti-mobbningsteam in. Information om skolans förebyggande arbete mot kränkningar finns presenterat i skolkatalogen och är också känt bland elever och föräldrar.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans arbete med arbetsmiljö och delaktighet är bra.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Vid inspektionstillfället pågick en genomgripande renovering av Viktoriaskolan. Renoveringen innebär stora förändringar av den fysiska miljön. I planeringen av utformandet av skolans lokaler har skolans personal varit delaktig. Ambitionen har varit att skolans arbetssätt och arbetsformer skall vara utgångspunkten för hur lokalerna utformas. Därför har skolan valt att parallellt med renoveringen genomföra en arbetslagsutbildning för att även utveckla skolans pedagogiska arbete. Även arbetslagsorganisationen kommer att förändras. Arbetslagsutvecklingen genomförs rektor tillsammans med kommunens utvecklingsledare.

Lektionsbesök och utsagor visar att både samsyn och flexibilitet finns i undervisningen, företrädesvis i de tidiga skolåren. Verksamheten i förskoleklass och årskurs 1 genomförs i samverkan där ett genomtänkt arbete finns kring lekens betydelse för inläringen. I årskurs 2 sker samarbete över klassgränserna där också fritidspedagoger deltar. Undervisningen organiseras på ett medvetet sätt t.ex. i flick- och pojkgrupper i matematikundervisningen för att främja samtal. Inspektörerna bedömer att inom övriga arbetslag är samverkan och samarbete inte lika väl förankrat. En tänkbar orsak är de täta lärarbyten som skett de senaste åren i de senare årskurserna.

Läsning och matematik är prioriterade områden i Viktoriaskolan. I förskoleklass arbetar personalen enligt Bornholmsmodellen, en pedagogisk metod för att öka elevernas medvetenhet om språket i samband med att de lära sig läsa. Olika lässtimulerande läsprojekt genomförs i samarbete med biblioteket bl. a. "Läs-surr". Förskoleklassen arbetar också med olika aktiviteter för att på ett lekfullt sätt stimulera det matematiska tänkandet. Detta arbete följs upp i de tidiga skolåren.

I Viktoriaskolan finns lokala tolkningar av de nationella kursplanerna, men dessa är inte några levande dokument. Läraren utgår i hög utsträckning från den egna referensramen – "jag gör som jag tror" – i planeringen av undervisningen. Utifrån samtal och intervjuer bedömer inspektörerna att skolan behöver utveckla sitt arbete för en ökad samsyn om hur kursplaner och de nationella målen för utbildningen skall tolkas. I Viktoriaskolan har alla elever en individuell utvecklingsplan. Arbetet med dessa är ännu i inledningsskedet och de intervjuade lärarna upplever det krävande och tidsödande. Utvecklingssamtal genomförs varje termin. Det föregås av att föräldrar och elever tillsammans fyller i ett formulär som utgör underlaget för samtalet. Samtalen kretsar kring trivsel och den individuella kunskapsutvecklingen. Elever och föräldrar är nöjda med utvecklingssamtalen, men inspektörerna konstaterar att det samtidigt finns en omedvetenhet om att informationen om elevens kunskapsutveckling bör relateras till de nationella målen för utbildningen. Inspektörerna gör bedömningen att skolan måste konkretisera målen för utbildningen så att de förstås av både elever och föräldrar. Först då kan individuella utvecklingsplaner bli det verktyg för att synliggöra elevens kunskapsutveckling som skolan eftersträvar.

För elever i behov av särskilt stöd finns i Viktoriaskolan en speciallärare. Dennes huvudsakliga uppgift är att kartlägga elevers behov av specialpedagogiska insatser. I Viktoriaskolan finns också elevassistenter vilka är knutna till enskilda elever. Inspektörerna bedömer att fördelningen av resurser till elever i behov av

särskilt stöd inte görs på ett flexibelt sätt. Resurspersoner är låsta till enskilda elever och att resursen blir kvar i arbetslaget sedan eleven slutat. Inspektörerna påpekar att skolan bör utvärdera sin resursfördelning så att alla elever i behov av särskilt stöd får det stöd de behöver.

Åtgärdsprogram upprättas för elever som behöver det och det huvudsakliga ansvaret för att detta sker har klassläraren. Programmen utformas efter den mall som det centrala resursteamet utarbetat. De åtgärdsprogram inspektörerna tagit del av är av varierande kvalitet där mål och åtgärder allt för ofta fokuseras på individen och inte på vilka anpassningar som skolan behöver göra i undervisningen. Åtgärdsprogrammen bör utvecklas så att det framgår vilka åtgärder skolan tänker vidta för att eleverna skall nå målen.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans arbete med pedagogisk verksamhet och undervisning är av godtagbar kvalitet. Skolan bör sträva efter en ökad samsyn om hur kursplaner och de nationella målen för utbildningen skall tolkas. I åtgärdsprogrammen bör det tydligt framgå vilka åtgärder skolan skall vidta för att eleverna skall nå målen.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Rektor leder verksamheten tillsammans med en ledningsgrupp som förutom rektor består av arbetslagsledarna för de fyra arbetslagen. Utvecklingsledaren ingår tillfälligt i ledningsgruppen under den period som arbetslagsutbildningen pågår. Administrativt stöd delas med annan skola i kommunen. Andra stödfunktioner finns bl.a. i det centrala resursteamet, utredare och IT-pedagog. Eleverna vet vem som är deras rektor, men de uppgav att han sällan syns ute i skolan, men att han "hjälp oss om någon är dum".

I rektorns ansvar ingår att vara pedagogisk ledare. Personal upplever att rektorn inte i tillräckligt hög utsträckning är förtrogen med den pedagogiska verksamheten och inte heller driver den pedagogiska utvecklingen. Situationen har synliggjorts med den arbetslagsutveckling som personalen vid inspektionstillfället genomgick. I denna uppfattas utvecklingsledaren som den som utmanar och driver, inte rektor. Inspektörerna bedömer att rektor mer medvetet och konsekvent bör leda den pedagogiska utvecklingen.

Lokal arbetsplan och kvalitetsredovisning utformar rektorn tillsammans med personalen. För 2005 finns också en komplettering till den lokala arbetsplanen benämnd Nya mål 2005. I denna finns också en plan för hur utvärdering skall ske. Målen överensstämmer med dem som finns formulerade i kommunens skolutvecklingsplan. Rektor uppfattar att arbetet med lokal arbetsplan och kvalitetsredovisning sker pliktskyldigt och att dokumenten inte i tillräckligt hög utsträckning fungerar som instrument för kvalitetsförbättring. I Borgholms kommun används en modell för att formulera utvärderingsbara mål kallad TÖFT, vilket innebär att mål skall formuleras som ett tidsbestämt, önskvärt, framtida tillstånd. I kvalitetsredovisningen beskrivs vilka verktyg som skall användas för utvärdering, bl.a. enkäter, samtal, observationer samt diagnoser. Inspektörerna finner att analys av diagnoser och nationella prov saknas helt och att kvalitetsredovisningen inte beskriver i vilken utsträckning de nationella kunskapsmålen har uppnåtts. Detta behöver skolan utveckla för att kvalitetsredovisningen skall bli ett verktyg i kvalitetsarbetet.

Inspektörerna har tagit del av protokoll med rubriken elevvårdskonferens. Av dessa framgår inte om rektor varit närvarande. Vid elevvårdskonferens skall rektor ingå. Det är också viktigt att det av protokoll framgår vilka beslut som fattats av rektor.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att styrning, ledning och kvalitetsarbete är av godtagbar kvalitet. Rektor bör bli tydligare i det pedagogiska ledarskapet. Kvalitetsredovisningen bör utvecklas så att den innehåller en bedömning av vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skall vidtas om målen inte har uppnåtts. Elevvårdsfrågor skall för elevers rättssäkerhet behandlas i elevvårdskonferens. Rektors närvaro samt beslut i dessa konferenser bör framgå av protokoll.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

Elevens val anordnas från förskoleklass till och med årskurs 3 inom klassens ram med fördjupningar inom skolans ämnen. I årskurs 4-6 anordnas "elevens val-dagar" där eleverna har fått komma med förslag på aktiviteter. Vid inspektionstillfället fanns dagar inplanerade som innebär fokusering på idrott och rörelse t.ex. skytte, vandring, simhall, dans och bordshockey. Grundskoleförordningen föreskriver att eleverna skall erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Enbart rörelsepass kan inte bedömas som ett allsidigt urval, men lärarna uppgav att vid andra tillfällen förekommer fördjupning och breddning i andra ämnen än idrott och hälsa. Enligt den delegationsordning som finns i Borgholms kommun fattar rektor beslut om elevens val. Någon återrapportering till styrelsen om ämnets innehåll och organisation har dock inte skett.

Information ges till föräldrar och elever via exempelvis veckobrev, nyhetsbrev och föräldraråd. Utvecklingssamtal och föräldramöten genomförs. Skolan saknar dock aktuell hemsida.

I samband med Viktoriaskolans renovering kommer samtliga lokaler att anpassas för elever med funktionshinder.

Sammanfattningsvis visar inspektionen tillgången till utbildning och omsorg är av god kvalitet. Beslut om elevens val skall återrapporteras till styrelsen.

6. Resurser

Lärarna har med några undantag utbildning för den verksamhet de i huvudsak bedriver.

Vid inspektionstillfället deltar skolans personal i arbetslagsutveckling. Denna genomförs i samarbete med högskolan i Kalmar. Individuella kompetensutvecklingsplaner finns. I Viktoriaskolan finns också en handlingsplan för vilka kompetensutvecklingsinsatser som skolan på sikt behöver. Inspektörerna bedömer att tillgången till kompetensutveckling för personalen är god.

Lärartätheten i Viktoriaskolan motsvarar den i riket, 8,0 lärare per 100 elever. Motsvarande siffra för Borgholms kommun är 9,4 lärare per 100 elever.

Personal uppfattar inte att resursfördelning sker öppet och flexibelt. Inspektörerna bedömer utifrån tillgänglig statistik att skolans resurstilldelning är god,

men att det är viktigt att skolan strävar efter en öppen diskussion om skolans resurser så att dessa kan användas på bästa sätt.

Skolan tillhandahåller läromedel i tillräcklig omfattning som är av god kvalitet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans tillgång till resurser är god.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden:

- skolan bör på skolnivå följa upp, utvärdera och analysera kunskapsutvecklingen för eleverna i andra ämnen än engelska, matematik och svenska,
- elevernas kännedom om målen bör förbättras,
- det är viktigt att skolan aktivt arbetar med att fånga upp de elever, om än ett fåtal, som inte trivs och förändra deras skolsituation så att den upplevs som positiv,
- skolan bör sträva efter en ökad samsyn om hur kursplaner och de nationella målen för utbildningen skall tolkas,
- i åtgärdsprogrammen bör det tydligt framgå vilka åtgärder skolan skall vidta för att eleverna skall nå målen,
- rektor bör bli tydligare i det pedagogiska ledarskapet och mer frekvent närvara vid elevvårdskonferenser samt
- kvalitetsredovisningen bör utvecklas så att den innehåller en bedömning av vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och vilka åtgärder som skall vidtas om målen inte har uppnåtts.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Utbildningsnämnden har delegerat val av ämnen inom elevens val till rektor. Någon återrapporering av ämnen genomförs inte (2 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 20 § grundskoleförordningen och 6 kap. 35 § kommunallagen).

Datum	Ort
2005-09-30	Linköping

Kerstin Levin
Sonny Bjarkå